

APCIETINĀTO UN NOTIESĀTO PERSONU TIESĪBU IZPRATNE UN APJOMS *CONVICTS AND PRISONERS PERSON UNDERSTANDING AND SCAPE OF RIGHTS*

Santa Keiša

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, santa.keisa@inbox.lv, Rēzekne, Latvija
Zinātniskais vadītājs: **Modris Marcinkēvičs** Mg.iur. viesdocents

Abstract. *Convicts and prisoners person human rights in imprisonment places are decidedly violated, it is demonstrated by administrative Court and European Court of Human Rights judgments. Exist accepted juridical acts, which some norms are contrary to human rights guaranteed in the constitution Court. The aim of the semester work is to find out the standard of human rights in imprisonment paces and how Latvian imprisonment places guarantee human right. The work task is to find out imprisonments, prisons and human right development. Explore imprisonment places and human right concept. To find out convicts and prisoners person legal status, its regulation and improvement possibilities. Following the analysis made by the author, has shown some suggestions how imprisonment places can to do raise standard of human rights, as well as were analysed actual problems.*

Keywords: *convicts, European Court of Human Rights judgments, human rights, prisoners person.*

Ievads

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 94.pantu ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*). Savukārt, Satversmes tiesa jau vairākkārt norādījusi, ka Satversmē noteiktās pamattiesības konkretizēt vai ierobežot var, pamatojoties ne tikai uz Saeimas vai tautas pieņemtiem likumiem, bet arī uz citiem vispārīstāšiem (ārējiem) normatīviem aktiem, ja vien šie akti atbilst noteiktiem kritērijiem.

Saskaņā ar Satversmes 111.pantu valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Savukārt saskaņā ar Satversmes 96.pantu ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību (*Latvijas Republikas Satversme, 1922.*).

Ir pašsaprotami, ka apcietināto un notiesāto personu (turpmāk - ieslodzīto personu) tiesības var būt ierobežotas gan publisko, gan privāto tiesību jomā, savukārt, būtiskas problēmas saistītas arī ar ieslodzīto resocializācijas jeb sociālās rehabilitācijas procesiem, kas ir būtisks izpētes jautājums visās valstīs un kas ir neapšaubāmi saistīts ar ieslodzīto cilvēktiesībām. Jāatzīmē, ka starptautiskajiem cilvēktiesību principu ievērošana ieslodzītuma vietās ir viena no aktuālākajām problēmām valstī un ir saistīta ar lielu līdzekļu ieguldīšanu.

Ņemot vērā minēto, raksta tēma ir aktuāla un ir izpētes vērts objekts.

Raksta mērķis ir izpētīt ieslodzīto personu cilvēktiesību pārkāpumu aktualitātes un to aizsardzību Latvijas Republikā. Lai minēto mērķi sasniegtu, autore izvirza uzdevumu: izanalizēt ieslodzīto personu cilvēktiesību problēmjaūtājumus.

Rakstā tiek izmantotas sekojošās pētījuma metodes – vēsturiskā metode, aprakstošā metode, analītiskā metode, indukcijas metode, dedukcijas metode, gramatiskā metode, sistēmiskā un teleoloģiskā metode.

Ieslodzīto personu cilvēktiesību problēmjaūtājumi

Valsts nevarot ikvienam garantēt labu veselības stāvokli, tomēr esot atbildīga par tādu apstākļu radīšanu, kuros personas veselība tiek aizsargāta un, iespējams, pat uzlabota. Tiesības uz veselību kā cilvēktiesības esot paredzētas Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, gan ANO Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām,

sociālajām un kultūras tiesībām (*Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, 1948.; Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, 1966.*).

Latvijas Sodū izpildes kodeksa 78.pants nosaka, ka ar brīvības atņemšanu notiesātie saņem no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu noteiktajā apjomā un kārtībā. No valsts budžeta neapmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus ar brīvības atņemšanu notiesātie saņem Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā (*Latvijas Sodū izpildes kodekss, 1970.*). Papildus veselības aprūpes apjomam, kas noteikts normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu, ar brīvības atņemšanu notiesātie saņem neatliekamo stomatoloģisko palīdzību. Savukārt, Ministru kabinets nosaka notiesāto veselības aprūpes īstenošanas kārtību. Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumu Nr.276 „Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās” (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr.276) 2.2.punkts paredz, ka ieslodzītie bez maksas saņem neatliekamo stomatoloģisko palīdzību (*Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās, 2015.*). Tādējādi ieslodzījuma vietā atbilstoši normatīvajam regulējumam neatliekamā stomatoloģiskā palīdzība tiek garantēta bez maksas.

Tiesībsarga birojs savulaik ir norādījis, ka, ņemot vērā no ieslodzītajiem saņemtās informācijas raksturu, no cilvēktiesību viedokļa var izdalīt divus būtiskākos aspektus. Pirmkārt, stomatologa pieejamību akūtos gadījumos (zobu sāpes). No ieslodzītajiem ir saņemta informācija par to, ka gadījumos, kad ieslodzītais cieš zobu sāpes, stomatologa palīdzība ir jāgaida ilgstoši līdz pat nedēļai un vairāk. Ja stomatologa nav cietumā, tādos gadījumos stomatologa pakalpojumi tiek nodrošināti ārpus cietuma esošajās medicīniskajās iestādēs. Tomēr ir vērojama tendence, ka ieslodzītos nav iespējams uz ārstniecības iestādi nogādāt savlaicīgi (*Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, 2014.*).

Autore uzskata, ka ņemot vērā minēto, pirmkārt, Ministru kabineta noteikumu Nr.276 2.2.punktu nepieciešams papildināt ar neatliekamās stomatoloģiskās palīdzības definīciju, ko šis jēdziens sevī ietver, un paredzēt maksimālo pieļaujamo termiņu, kura ietvaros iestādei ir pienākums nodrošināt neatliekamo stomatoloģisko palīdzību pacientam proti, „*Neatliekamā stomatoloģiskā palīdzība ir palīdzība gadījumos, kad tiek traucētas normālas zobu funkcijas (gremošanas funkcijas), kas ietekmē kopējo pacienta veselības stāvokli (temperatūras paaugstināšanās, galvas sāpes, asinsspiediena paaugstināšanās, nespēja pilnvērtīgi uzņemt pārtiku, smaganu asiņošana u.tml.), un kura sniedzama 12 stundu laikā no iesnieguma reģistrēšana administrācijā*”.

Būtisks pārkāpums no cilvēktiesību viedokļa un uz kuru norādīja Tiesībsarga birojs ir zobārstniecības pakalpojumu pieejamība gadījumos, kad ieslodzītajam nav finansiālu iespēju segt ārstniecības izdevumus, bet zobu ārstēšana ir nepieciešama. To neveicot, var pasliktināties gan vispārējais veselības stāvoklis, gan arī zobu stāvoklis, kas var rezultēties ar nepieciešamību zobu izraut. Tiek norādīts, ka normatīvais regulējums neparedz zobu ārstēšanas izdevumus ieslodzītajiem segt no valsts līdzekļiem. Tomēr Tiesībsarga ieskatā, ja ieslodzītajam objektīvi ir nepieciešama stomatoloģiskā palīdzība un viņam nav finanšu līdzekļu, kā arī, ja viņš netiek cietumā nodrošināts ar darbu vai ir darba nespējīgā vecumā, ir slims, valstij ir jāraugās, lai stomatoloģiskā palīdzība tiktu sniegta atbilstoši viņa vajadzībām (*Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, 2014.*).

Autoresprāt, šis viedoklis ir diskutējams un autore tam pilnā mērā nepiekrīt, jo, ja stomatoloģiskā palīdzība neietver sevī neatliekamās stomatoloģiskās palīdzības būtību, pieņemams, ka šo situāciju var atrisināt arī ar zālēm un Ministru kabineta noteikumu Nr.276 2.3.punktu ieslodzītais bez maksas saņem sekundāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārsti, bet ja slimība ir akūtā stadijā vai hroniska slimība ir saasinājuma stadijā, tad, pamatojoties uz medicīniskām indikācijām, arī ārsti ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas. Savukārt, 2.4.punktā noteikts, ka ieslodzītais bez maksas saņem arī

efektīvākās un izmaksas ziņā lētākās zāles, kuras izrakstījusi ieslodzījuma vietas ārstniecības persona. Ņemot vērā minēto, autore secina, ka nav pamata uzskatīt, ka šādā kontekstā būtu saskatāms cilvēktiesību pārkāpums, jo normatīvajā aktā ir paredzēti alternatīvie risinājumi.

Papildus autore secina, ka nemaz nav noteikts tiesiskais regulējums, kādā zobārstniecības maksas pakalpojumi tiek sniegti ieslodzījuma vietās par ieslodzīto līdzekļiem, tādēļ nav skaidrs, kādā kārtībā ieslodzītie var realizēt šīs tiesības. Šajā sakarībā ir minēta tikai viena norma, t.i., - Ministru kabineta noteikumu N.276 32.punktā, proti, ja ieslodzītais vēlas ieslodzījuma vietā saņemt šo noteikumu 4.punktā neminētu stomatoloģisko palīdzību par personīgajiem finanšu līdzekļiem, viņš iesniedz iesniegumu ieslodzījuma vietas priekšniekam, kurš organizē šādas palīdzības sniegšanu. Savukārt situācija dzīvē izpaužas problemātiski sakarā ar to, ka ieslodzītajiem nav pieejama skaidra nauda, kā arī nav pieejami internetbankas pakalpojumi (*Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās, 2015.*). Neskatoties uz to, ka ieslodzījuma vietās katram ieslodzītajam ir nodrošināts personīgais konts un cietuma grāmatvedība pēc ieslodzītā rakstveida lūguma var veikt samaksu par pakalpojumu, tas tomēr ir birokrātisks un laikietilpīgs process.

Autore piedāvā iestrādāt Ministru kabineta Nr.276 noteikumus V.¹nodaļu, kurā paredzēt detalizētu kārtību kādā notiesātais var saņemt stomatologa palīdzību par saviem finanšu līdzekļiem, saņemtā palīdzības apmēru, norēķinu kārtību, iestrādājot normatīvajā regulējumā, vadoties pēc vietējās poliklīnikas cenām par konkrētu pakalpojumu, arī konkrētus tarifus. Piemēram, notiesātajam, atrodoties stomatoloģijas kabinetā, ļaut izmantot savu internetbanku, pārskaitot par pakalpojumu noteiktu naudas summu.

Kā vēl vienu svarīgu problēmjautājumu ieslodzīto veselības aprūpes jomā nepieciešams apskatīt veselības aprūpes sistēmas vadību un uzraudzību.

Pēc Valsts kontroles revīzijas ziņojuma šis jautājums Latvijas ieslodzījuma vietās kļuvis vēl aktuālāks (*Valsts kontrole, 2013.*). Revīzijas rezultātā atklājies, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde nav izveidojusi efektīvu ieslodzīto veselības aprūpes sistēmas vadību un uzraudzību. Tas radījis situāciju, ka medikamentu aprīte cietumos nav pietiekami uzraudzīta. Par zāļu patieso izlietojumu neesot iespējams pārlicināties, jo medikamentu faktiskais izlietojums netiek uzskaitīts. Revidenti secinājuši, ka ilgstoši netiek izvērtēta Latvijas Cietumu slimnīcas izmantošana ne pašreizējā ieslodzīto veselības aprūpes modelī, ne arī nākotnē, kad plānots īstenot Ieslodzījuma vietu infrastruktūras attīstības koncepciju. Pēc revidentu domām, tā ir nolaidība, jo dīkstāvē esošās iekārtas varētu būt ļoti noderīgas jebkurā citā slimnīcā.

Papildus minētajam, tika konstatēts, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde nav izveidojusi atbilstošu ieslodzīto veselības aprūpes sistēmas vadību un uzraudzību, kā arī netiek apkopota un uzkrāta informācija par ieslodzītajiem sniegto veselības aprūpes pakalpojumu apjomu cietumos, tāpēc pārvaldes rīcībā nav informācijas par cietumos organizētās ieslodzīto veselības aprūpes darbības rezultātiem. Bez tam, normatīvajos aktos nav noteikti konkrēti pakalpojumi, kas ieslodzītajiem ir jānodrošina cietumos, un nav izvērtēts, kāds ārstniecības personāls cietumos ir nepieciešams, līdz ar to cietumos būtiski atšķirās pieejamo ārstniecības personu noslodze (aprūpējamo ieslodzīto skaits) (*Valsts kontrole, 2013.*). Autores ieskatā, iepriekš norādītie trūkumi ir būtiski, kas nostāda ieslodzītos nevienlīdzīgās situācijā un rada medikamentiem piešķirto līdzekļu nelietderīgās izmantošanas risku un neefektīvu līdzekļu izlietošanas risku kopumā.

Bez tam, problēmas konstatētas arī sakarā ar psihiatra pieejamību atsevišķos cietumos, tādējādi, pastāv būtiskas atšķirības ieslodzījuma vietās pieejamo psihiatru darba noslodzē, kas nav samērīga ar ieslodzīto skaitu. Autores ieskatā, šāda situācija nav pieļaujama, tāpēc likumdevējam normatīvo aktu ietvaros ir jānosaka minimālo speciālistu skaits uz noteiktu potenciālo pacientu daudzumu ieslodzījuma vietās, nodrošinot visiem ieslodzītajiem vienlīdzīgas iespējas saņemt atbilstošu veselības aprūpi.

Autoresprāt papildus iepriekš minētajam, lai nodrošinātu uzraudzību pār veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanu un ieslodzījuma vietās nodarbināto ārstniecības personu faktiski paveikto darbu, būtu nepieciešams veikt pasākumus, lai visās ieslodzījuma vietās nodrošinātu vienotu kārtību ieslodzīto pieteikumu pie ārstniecības personas reģistrācijai un sniegto veselības aprūpes pakalpojumu uzskaitēi. Autores ieskatā, attiecībā uz ieslodzījuma vietām nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus par šīs kārtības realizēšanu.

Pastāv situācijas, kad ieslodzītos jākonvojojē uz ārstniecības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas. Ieslodzīto konvojēšana uz ārstniecības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas rada sabiedrības apdraudējumu, jo iespējami gan ieslodzīto bēgšanas mēģinājumi, gan uzbrukumi citiem pacientiem un ārstiem, kuriem nav pieredzes darbā ar ieslodzītajiem. Līdz ar to apsardzes un konvojēšanas pasākumu īstenošanai ir nepieciešams speciāls aprīkojums – ieroči, speciālie līdzekļi, speciāls autotransports. Tādējādi, ja ieslodzītie vēlas izmantot medicīniskos pakalpojumus par saviem līdzekļiem ārpus ieslodzījuma vietas, būtu tikai loģiski, ka arī šie izdevumi būtu jāapmaksā ieslodzītajiem. Ņemot vērā minēto, likumdevējam nepieciešams veikt pasākumus, lai nodrošinātu atbilstošu normatīvo aktu izstrādi, kas noteiktu vienotu kārtību, tajā skaitā iesaistītās amatpersonas un finansēšanas nosacījumus ieslodzīto konvojēšanā un apsardzē, veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai ārpus ieslodzījuma vietas.

Analizējot Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumus Nr.761 „Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem” autore secina, ka minēto noteikumu 49.punkts paredz, ka laulību var reģistrēt ieslodzījuma vietā tās dzimtsarakstu nodaļas amatpersona, kuras darbības teritorijā atrodas ieslodzījuma vieta, vai garīdznieks. Laulību citas dzimtsarakstu nodaļas amatpersona var reģistrēt sekojošos gadījumos, ja: persona ir nokļuvusi ieslodzījuma vietā pēc iesnieguma iesniegšanas dzimtsarakstu nodaļā; ieslodzītā persona pārvietota uz citu ieslodzījuma vietu; ieslodzītās personas vēlas, lai laulību reģistrē tās dzimtsarakstu nodaļas amatpersona, kuras darbības teritorijā atrodas otras ieslodzītās personas ieslodzījuma vieta (*Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem, 2013.*).

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos Nr.761 noteikto persona, kura vēlas noslēgt laulību ar ieslodzīto personu, iesniegumu nosūta ieslodzījuma vietas administrācijai pa pastu vai iesniedz personīgi. Iesniegumā norāda, vai aizpildīto iesniegumu persona vēlas saņemt pa pastu vai personīgi. Ieslodzījuma vietas administrācija nodod saņemto iesniegumu ieslodzītajai personai. Minētā persona aizpilda iesniegumu, norādot ziņas par sevi, un pievieno laulības noslēgšanai nepieciešamos dokumentus. Ieslodzījuma vietas priekšnieks ar parakstu un zīmogu apliecina ieslodzītās personas parakstu. Iesniegumu un laulības noslēgšanai nepieciešamos dokumentus personai, kura vēlas noslēgt laulību ar ieslodzīto personu, izsniedz personīgi vai nosūta pa pastu. Savukārt, ja abas personas, kuras vēlas noslēgt laulību, atrodas ieslodzījuma vietā, tās rakstiski informē ieslodzījuma vietas administrāciju par vēlēšanos noslēgt laulību (*Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem, 2013.*). Ieslodzījuma vietu administrācijas vienojas, kurā no ieslodzījuma vietām laulība tiks noslēgta.

Iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi Nr.761 paredz, ka iesniegumu par laulības noslēgšanu un laulības noslēgšanai nepieciešamos dokumentus (izņemot dokumentus, kuri atrodas ieslodzījuma vietas administrācijas rīcībā) uzrāda persona, kura vēlas noslēgt laulību ar ieslodzīto personu. Ja personai nav laulības noslēgšanai nepieciešamo dokumentu vai ja abas personas atrodas ieslodzījuma vietā, tos pieprasa valsts un pašvaldību institūcijām ar pilnvarotas personas vai ar ieslodzījuma vietas administrācijas starpniecību. Iesniegumu iesniedz dzimtsarakstu nodaļā, kuras darbības teritorijā atrodas ieslodzījuma vieta. Dzimtsarakstu nodaļa izsniedz personai izziņu par laulības noslēgšanai nepieciešamo dokumentu pārbaudi iesniegšanai garīdzniekam vai citai dzimtsarakstu nodaļai šo noteikumu 49.1., 49.2. un 49.3.apakšpunktā minētajos gadījumos. Savukārt, ieslodzījuma vietas administrācija nodrošina dzimtsarakstu nodaļas amatpersonas un laulības noslēgšanas dalībnieku drošību, kā arī laulības noslēgšanu noteiktajā laikā un piemērotās ieslodzījuma

vietas telpās. Noslēdzot laulību, izdara ierakstu protokolā par laulības noslēgšanu ieslodzījuma vietā. Protokolu paraksta abi laulātie, liecinieki un dzimtsarakstu nodaļas amatpersona. Protokolu apstiprina ar valsts ģerboņzīmogu (*Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem, 2013.*).

Autores ieskatā, ņemot vērā veiksmīgu turpmāko ieslodzītā rehabilitāciju pēc soda izciešanas, atzīmes izdarīšana par laulības slēgšanu ieslodzījuma vietā nebūtu pieļaujama un būtiski aizskar ieslodzītā intereses. Nepieciešams apsvērt jautājumu par cita satura atzīmes izdarīšanu protokolā, kas nesniegtu norādes tieši uz laulības slēgšanu ieslodzījuma vietā (šāda informācija būtu pieejama tikai ieslodzījuma vietas iekšējās dokumentu aprites ietvaros un izsniedzama tikai pēc īpaša attiecīga veida pieprasījuma saskaņā ar Informācijas atklātības likumā noteikto kārtību). Ņemot vērā minēto, šis regulējums ir grozāms.

Šajā sakarā jānorāda uz to, ka minētie noteikumi neparedz konkrētus termiņus minēto darbību veikšanai. Tādējādi, lai attiecīga kārtība būtu efektīva, nepieciešams noteikt maksimālos termiņus šo darbību veikšanai, jo pretējā gadījumā var izveidoties nevienlīdzīga attieksme pret ieslodzītajiem, kā arī aizskartas ne tikai ieslodzītā tiesības, bet arī tās personas tiesības, kas vēlas noslēgt laulību ar ieslodzīto.

Secinājumi un priekšlikumi

Apkopojot rakstā minēto, pirmkārt secināms, ka praksē pastāv gadījumi, kad ieslodzītais cieš zobu sāpes, taču stomatologa palīdzība ir jāgaida ilgstoši līdz pat nedēļai un ilgāk. Ja stomatologa pakalpojumi cietumā nav pieejami, tādos gadījumos stomatologa pakalpojumi tiek nodrošināti ārpus cietuma esošajās medicīniskajās iestādēs. Tomēr ir vērojama tendence, ka ieslodzītos nav iespējams uz ārstniecības iestādi nogādāt savlaicīgi. Līdz ar to Ministru kabineta noteikumos Nr.276 „Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās” nepieciešams iestrādāt neatliekamās stomatoloģiskās palīdzības definīciju, proti, ko šis jēdziens ietver. Raugoties no juridiskā viedokļa, autore piedāvā Ministru kabineta noteikumu Nr.276 2.2.punktu papildināt ar neatliekamās stomatoloģiskās palīdzības definīciju un paredzēt maksimālo pieļaujamo termiņu, kura ietvaros iestādei ir pienākums nodrošināt neatliekamo stomatoloģisko palīdzību pacientam, proti, „*Neatliekamā stomatoloģiskā palīdzība ir palīdzība gadījumos, kad tiek traucētas normālas zobu funkcijas (gremošanas funkcijas), kas ietekmē kopējo pacienta veselības stāvokli (temperatūras paaugstināšanās, galvas sāpes, asinsspiediena paaugstināšanās, nespēja pilnvērtīgi uzņemt pārtiku, smaganu asiņošana u.tml.), un kura sniedzama 12 stundu laikā no iesnieguma reģistrēšana administrācijā*”. Vienots definējums veicinātu vienlīdzības principa ievērošanu, lai neveidotos situācijas, kad iestādēs jēdziens tiek interpretēts dažādi. Otrkārt, papildus minētajam, noteikumos nepieciešams paredzēt maksimālo pieļaujamo termiņu, kura ietvaros iestādei ir pienākums nodrošināt neatliekamo stomatoloģisko palīdzību pacientam.

Otrkārt, konstatējams, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde nav izveidojusi atbilstošu ieslodzīto veselības aprūpes sistēmas vadību un uzraudzību, kā arī netiek apkopota un uzkrāta informācija par ieslodzītajiem sniegto veselības aprūpes pakalpojumu apjomu cietumos, tāpēc pārvaldes rīcībā nav informācijas par cietumos organizētās ieslodzīto veselības aprūpes darbības rezultātiem. Likumdevējam nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, kuros tiktu atrunāta ieslodzīto veselības sistēmas vadības un uzraudzības īstenošana, norādīta sniegto veselības aprūpes pakalpojumu uzskaites nepieciešamība, kā arī noteikti obligāti sniedzamie veselības aprūpes pakalpojumi cietuma ietvaros. Papildus jānosaka minimālo speciālistu skaits uz noteiktu potenciālo pacientu daudzumu ieslodzījuma vietās, nodrošinot visiem ieslodzītajiem vienlīdzīgas iespējas saņemt atbilstošu veselības aprūpi.

Visbeidzot, noslēdzot laulību, izdara ierakstu protokolā par laulības noslēgšanu ieslodzījuma vietā. Autores ieskatā, ņemot vērā veiksmīgu turpmāko ieslodzītā rehabilitāciju pēc soda izciešanas, atzīmes izdarīšana par laulības slēgšanu ieslodzījuma vietā nebūtu pieļaujama

un būtiskie aizskar ieslodzītā intereses. Autore piedāvā no Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumu Nr.761 "Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem" 53.punkta pirmā teikuma izslēgt vārdus "ieslodzījuma vietā" un izteikt to šādā redakcijā "Noslēdzot laulību, izdara ierakstu protokolā par laulības noslēgšanu".

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Latvijas Republikas Satversme* (22.02.1922.). LR likums ar groz. līdz 01.01.2019. <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>, sk.04.04.2019.
2. *Latvijas Sodū izpildes kodekss* (23.12.1970.). LR likums ar groz. līdz 21.12.2017. <https://likumi.lv/doc.php?id=90218>, sk. 02.05.2019.
3. *Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi ieslodzījuma vietās* (02.06.2015.). LR Ministru kabineta noteikumi Nr.276 <https://likumi.lv/ta/id/274511-apcietinato-un-notiesato-personu-veselibas-aprupes-istenosanas-kartiba>, sk.04.04.2019.
4. *Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem* (03.09.2013.). LR Ministru kabineta noteikumi Nr.761 ar groz. līdz 25.08.2018. <https://likumi.lv/doc.php?id=259879>, sk.04.04.2019.
5. *Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām* (16.12.1966.). Apvienoto Nāciju Organizācija. <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-starptautiskais-pakts-par-ekonomiskajam-socialajam-un-kulturas-tiesibam>, sk.10.02.2019.
6. *Vispārējā cilvēktiesību deklarācija* (10.12.1948.). Apvienoto Nāciju Organizācija. <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija>, sk.10.02.2019.
7. Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs (2014). *Stomatologa pieejamība Latvijas cietumos*. <http://www.tiesibsargs.lv/cilvektiesibas/pilsoniskas-un-politiskas-tiesibas/stomatologa-pieejamiba-latvijas-ieslodzijuma-vietas/>, sk.05.04.2019.
8. Valsts kontrole (2013). *Revīzijas ziņojums*. http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2013/5.1-2-8_2013/Revzinoj_11feb14.pdf, sk. 05.04.2019.

Summary

In practice, there are cases where the prisoner suffers from toothache, but the dentist's assistance is expected to last for up to a week and more. If the dentist is not in prison, then the services of a dentist are provided outside the prison's medical facilities. However, there is a tendency that prisoners cannot be delivered to the treatment institution on time. Consequently, the Cabinet of Ministers Regulations No.276 "Regulations on Health Care of Prisoners and Sentenced Persons in Prisons" need to incorporate the definition of emergency stomatological assistance and what this concept includes.

The legislator needs to develop regulations of the Cabinet of Ministers, which would regulate the implementation of the health care system management and supervision of prisoners, the necessity of accounting for the provided health care services, as well as defined mandatory health care services within the prison. In addition, the minimum number of specialists for certain potential patients in prisons should be determined, providing all prisoners with equal access to appropriate healthcare.

Finally, when entering into marriage, an entry is made in the minutes of the marriage. In the opinion of the author, taking into account the successful further rehabilitation of the prisoner after serving the sentence, making a mark on the closure of the marriage in prison would not be permissible and the essential interests of the prisoner would be violated. The first sentence of Paragraph 53 of the Cabinet of Ministers Regulation No.761 of 3 September 2013, Regulations Regarding Civil Status Acts, on the requirement to make a mark on the closure of a marriage in a prison shall be excluded.

As you can see, here are just a few of the prisoners' human rights violations, but there are more of them, as evidenced by the ongoing litigation processes and decisions of the European Court of Human Rights against Latvia's interests.